

Krótkie doniesienie – Short communication

Nowe stanowiska *Prostemma guttula* (Fabricius, 1787) (Heteroptera: Nabidae) w Polsce

DARIUSZ KOJDER¹, GRZEGORZ GIERLASIŃSKI^{2*} , TOMASZ RUTKOWSKI²

¹ ul. Królickiego 4/31, 32-650 Kęty; ² Zbiory Przyrodnicze, Wydział Biologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań

*autor do korespondencji: ggierlas@gmail.com

Abstract. [New localities of *Prostemma guttula* (Fabricius, 1787) (Heteroptera: Nabidae) in Poland]. This note presents four new localities of *Prostemma guttula*, a species rarely collected in Poland. The literature data on this true bug were limited to the western part of the country. The new site from Zielona Góra may indicate a potential direction for expanding its range of occurrence. Additional information about the biology and distribution of this species in Poland is also provided.

Key words: damsel bugs, faunistics, new records, true bugs, Poland.

Rodzaj *Prostemma* Laporte, 1832, reprezentowany jest w Palearktyce przez 10 gatunków (Aukema 2023). W Polsce jedynymi przedstawicielami tej grupy owadów są *Prostemma aeneicolle* Stein, 1857 oraz *P. guttula* (Fabricius, 1787) (Gierlasiński i Taszakowski 2023).

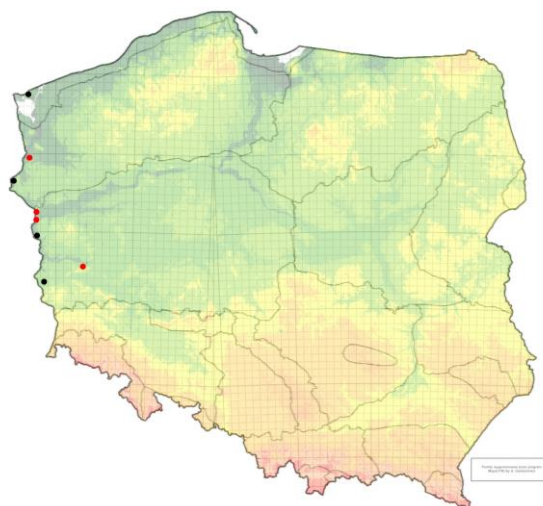
Zarówno larwy, jak i dorosłe osobniki przedstawicieli rodzaju polują na owady oraz inne małe stawonogi, żywiąc się ich jajami, larwami oraz osobnikami dojrzałymi (Gierlasiński i in. 2020a). Według niektórych autorów są wyspecjalizowanymi drapieżnikami atakującymi pluskwiaki, zwłaszcza Rhyparochromidae, Pentatomidae i Cydnidae (Péricart 1987; Lattin 1989; Kerzhner 1996; Wachmann i in. 2006). Występowanie osobników tego gatunku w towarzystwie kowala bezskrzydłego (*Pyrrhocoris apterus* (Linnaeus, 1758)), może sugerować przystosowanie w postaci mimikry do drapieżnictwa na gatunkach z rodziny Pyrrhocoridae (obserwacje własne).

Dotychczasowe dane dotyczące występowania *P. guttula* w Polsce ograniczają się do kilku stanowisk rozmieszczonych wzdłuż zachodniej granicy kraju. Po raz pierwszy, z rezerwatu Bielinek nad Odrą (Pojezierze Pomorskie), podali go Engel i Hedicke (1936) oraz Hedicke i Michalk (1936). Blisko czterdziestu lat później kolejne stanowiska tego pluskwiaka stwierdzono na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej w Suchodole (Gierlasiński i in. 2020b) i Świecku (Gierlasiński i in. 2021) oraz na Pobrzeżu Bałtyku na wyspie Wolin (Gierlasiński i in. 2022). Historyczne dane, odnoszące się ogólnie do Śląska, zawiera również praca Letznera (1880).

Poniżej autorzy prezentują nowe stanowiska *P. guttula* w Polsce (ryc. 1). W pracy przyjęto granice regionów zoogeograficznych na podstawie Katalogu Fauny Polski [KFP] (Burakowski i in. 1973).

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Górzycza (VU71), 14.06.2021, czerpakowanie niskiej roślinności na nasypie kolejowym, leg. T. Rutkowski; Kostrzyn nad Odrą (VU72), 14.06.2021, kamienisty, skąpo porośnięty nasyp kolejowy, leg. T. Rutkowski, 6.08.2023, chodnik przy wejściu do Twierdzy Kostrzyn, leg. D. Kojder; Zielona Góra (WT35), 10.08.2023, chodnik przy parku w centrum miasta, leg. D. Kojder.

Pojezierze Pomorskie: Pastuszka (VU69), 21.04.2021, przejazd kolejowy pod torami w borze sosnowym, na murze, leg. T. Rutkowski.

Ryc. 1. *Prostemma guttula*: rozmieszczenie w Polsce (czarne punkty – dane literaturowe, czerwone punkty – nowe stanowiska; mapa wygenerowana niekomercyjnym programem MapaUTM (Gierlasiński 2023)) [Fig. 1. *Prostemma guttula*: distribution in Poland (black dots – literature data, red dots – new sites; map generated by noncommercial program MapaUTM (Gierlasiński 2023))].

Rozmieszczenie *P. guttula* sugeruje, iż gatunek ten posiada stabilną populację na zachodzie kraju, zwłaszcza wzdłuż rzeki Odry, stanowiącej zachodnią granicę państwa. Warto podkreślić, że zaprezentowane w niniejszej pracy nowe stanowiska również znajdują się w pobliżu tej granicy i są od niej oddalone od kilku (w przypadku stanowiska w Kostrzynie) do kilkudziesięciu kilometrów (w przypadku Zielonej Góry). Być może jest to rezultat zmian związanych ze zwiększaniem areалу występowania tego gatunku, który choć został stwierdzony w Polsce już w pierwszej połowie ubiegłego stulecia, przez kolejne 90 lat nie był w ogóle wykazywany. Warto jednak pamiętać, że w tych regionach kraju badania dotyczące Heteroptera były prowadzone bardzo rzadko.

P. guttula jest gatunkiem występującym w dwóch formach uskrzydlenia: długo- i krótkoskrzydłej (Gierlasiński i in. 2020a). Proporcje tych form w środowisku naturalnym nie są poznane, niemniej osobniki makropteryczne zdarzają się w kraju bardzo rzadko (Cmoluchowa 1978; długoskrzydły okaz znaleziono w Świecku, o czym wówczas nie wspomniano w pracy (Gierlasiński i in. 2021)). Przewaga form krótkoskrzydłych, niezdolnych do przemieszczania się na większe odległości, czyni ekspansję na nowe tereny wolniejszą niż gatunków posiadających wyłącznie formy długoskrzydłe. Również rozmieszczenie gatunku sugeruje powolne przemieszczanie się wzdłuż naturalnej granicy jaką stanowi rzeka Odra, co może być też związane z występowaniem dużych obszarów ciepłolubnych muraw na stokach doliny rzeki (Pawlaczyk 2012; Dolna Odra 2023). *P. guttula* jest gatunkiem ciepłolubnym (Péricart 1987) i została wykazana w lokalizacjach charakteryzujących się suchym i ciepłym mikroklimatem, co może stanowić istotny czynnik wpływający na występowanie tego gatunku.

Warto również podkreślić, że środowiska, w których odłowiono *P. guttula*, posiadają pewne wspólne cechy. Trzy z badanych stanowisk to nasypy kolejowe, a inne dwa to tereny synantropijne, konkretnie chodniki w miastach, co może sugerować istotną rolę człowieka w kreowaniu środowisk i korytarzy migracyjnych dla gatunków dotychczas nie wykazujących tendencji lub nie mających możliwości do zasiedlania nowych terenów.

References

Aukema B. (ed.) 2022. Catalogue of the Palaearctic Heteroptera <https://catpalhet.linnaeus.naturalis.nl/>, dostęp: 10.08.2023.

Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1973. Chrząszcze Coleoptera. Biegaczowate – Carabidae, część 1. *Katalog fauny Polski* **23(2)**: 1–232.

Cmoluchowa A. 1978. Nabidae, Reduviidae i Phymatidae. Klucze do oznaczania owadów Polski. Pluskwiaki różnoskrzydłe – Heteroptera, część XVIII, zeszyt 7. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Warszawa, 43 ss.

Dolna Odra 2023. <http://www.murawy-life.kp.org.pl/odra.php>, dostęp: 15.11.2023.

Engel H., Hedicke H. 1936. Die Fauna der Binnendüne bei Bellinchen (Oder). IV. Die Tierwelt. Heteroptera. *Märkische Tierwelt* **1**: 240–246.

Fabricius J.C. 1787. Mantissa insectorum sistens species nuper detectas adiectis synonymis, observationibus, descriptionibus, emendationibus. *Proft, Hafniae* **2**: 1–382.

Gierlasiński G. 2023. MapaUTM v.5.4. <http://www.heteroptera.us.edu.pl>; dostęp 5.01.2023.

Gierlasiński G., Lis B., Kaszyca-Taszakowska N., Taszakowski A. 2020a. Damsel bugs (Hemiptera: Heteroptera: Nabidae) of Poland: identification key, distribution and bionomy. *Monographs of the Upper Silesian Museum* **17**: 1–100. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4159311>

Gierlasiński G., Kolago G., Pacuk B., Taszakowski A., Syratt M., Regner J., Itczak A., Żóraliński R., Rutkowski T., Radzimekiewicz D., Kucza W., Ogłaza B. 2020b. Przyczynnik do rozmieszczenia pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Polsce – II. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **14**: 53–108. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3763843>

Gierlasiński G., Kolago G., Pacuk B., Taszakowski A., Syratt M., Regner J., Żóraliński R., Rutkowski T., Kania J., Kucza W., Miłkowski M., Masłowski A. 2021. Przyczynnik do rozmieszczenia pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Polsce – III. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **15**: 31–68. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4671971>

Gierlasiński G., Kojder D., Rutkowski T. 2022. Nowe dane o występowaniu lądowych pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) na wyspie Wolin (Pobrzeże Bałtyku). *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **16**: 83–96. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6841728>

Gierlasiński G., Taszakowski A. 2013–2023. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polski. <http://www.heteroptera.us.edu.pl>; dostęp 10.08.2023.

Hedicke H., Michalk O. 1936. Bemerkungen über einige Heteropteren von Bellinchen und seiner Umgebung (Hemiptera). *Märkische Tierwelt* **1**: 26–34.

Kerzhner I.M. 1996. Family Nabidae A. Costa – damsel bugs, 1853. [w:] Aukema B., Rieger C. (eds). Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region 2. Cimicomorpha I. The Netherlands Entomological Society, Wageningen: 84–107.

Laporte F.L. 1832. Essai d'une classification systématique de l'ordre des Hémiptères (Hémiptères Hétéroptères, Latr.). *Magasin de Zoologie* **2**(Suppl.): 1–16.

Lattin J.D. 1989. Bionomics of the Nabidae. *Annual Review of Entomology* **34**: 383–400.

Letzner K. 1880. Über vier seltene schlesische Hemipteren. *Jahres-Bericht der Schlesischen Gessellschaft für Vaterländische Kultur* **1879**: 358.

- Pawlaczyk P. 2012. 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*). Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. 16 ss.
- Péricart J. 1987. Hémiptères Nabidae d'Europe Occidentale et du Maghreb. Faune de France 71. Fédération Française des Sociétés de Sciences Naturelles, Paris: 1–185.
- Stein J.P.E.F. 1857. Die Gattung *Prostemma* Laporte. *Berliner Entomologische Zeitschrift* 1: 81–96.
- Wachmann E., Melber A, Deckert J. 2006. Wanzen. Band 1. Dipsocoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha, Leptopodomorpha, Cimicomorpha mit Tingidae, Anthocoridae, Cimicidae und Reduviidae. Tierwelt Deutschlands, 77, Goecke & Evers, Keltern: 263 ss.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Otrzymano (received): 22 August 2023
Zaakceptowano (accepted): 20 November 2023